

Březost, porod a poporodní období feny a kočky

Gravidita (březost) u feny trvá v průměru 63 dnů (58-70 dní) . U kočky průměrně 63-66 dnů. Někdy je problém stanovit přesný datum oplození vzhledem k těžkému určení termínu ovulace u feny (pokud se neprovede změření hladiny hormonu progesteronu) a schopnosti oplození spermií psa až 6 dní. Při nakrytí v optimální době dochází k zabřeznutí pouze u 70% fen. Kočka navíc může být nakryta během říje několika kocoury a být opakovaně oplozena v době, kdy je již březí. Proto se březost počítá od prvního dne krytí.

Zda je fena (kočka) březí poznáme nejlépe sonografickým vyšetřením 25.den po nakrytí, kdy prokážeme emryonální váček o velikosti 2cm. V případě nejasností lze toto vyšetření zopakovat za několik dnů. Orientačně se dá určit i počet vyvíjejících se plodů. Další sonografické vyšetření a kontrola průběhu březosti záleží na dohodě majitele a veterináře.

Do 40.dne březosti lze u fen rovněž provést bezpečné přerušení březosti (nechtěné) sérií dvou až pěti injekcí. Ve většině případů nedojde k narušení zdravotního stavu feny a při další říji může fena opět zabřeznout. Pokud je hormonální přerušení březosti provedeno v první třetině březosti, nedojde k vypuzení plodů, ale k jejich vstřebání.

První měsíc březosti se nemusí u feny či kočky pozorovat žádné vnější příznaky. Od druhé poloviny březosti dochází k postupnému zvětšování břicha, zvíře je opatrnější, má větší chuť k jídlu, postupně si samo říká co může a nemůže, jakou aktivitu zvládne. Ze strany majitele by nemělo v žádném případě docházet k přílišnému zatěžování zvířete fyzickou aktivitou, vystavovat ho stresujícím faktorům. Ke konci gravidity se objevuje otok mléčné žlázy, otok vulvy, případně produkce mleziva.

Pro hrubý odhad nástupu porodu se může ke konci gravidity každý den měřit teplota v konečníku. Ta by se měla u feny pohybovat v rozmezí 38,5-39°C. 12-36 hodin před začátkem porodu náhle klesá rektální teplota až na 37°C. Tento efekt se však nevyskytuje u všech fen !

Vlastní porod rozdělujeme na 3 fáze:

I.fáze – otevírací

Začínají první děložní kontrakce, dochází k otevírání krčku. Tato fáze trvá průměrně 3 -12 hodin (u prvorodiček, neklidných fen i 24hodin) . Nastávající matka může být neklidná, nervózní, schovává se nebo naopak vyhledává pozornost majitele, může se třást, přecházet po místnosti nebo si vytvářet místo pro porod – pelíšek, vykazuje kolikové bolesti.

Kočky často nahlas mňoukají, po nástupu porodu předou, můžou zvracet, ztíženě dýchají.

Zvířeti by měl být dopřán maximálně možný klid !

II.fáze – vlastní porod a odchod placent

Tato fáze začíná při plném rozšíření krčku, vstupu prvního plodu do porodních cest, prasknutím plodového obalu a končí porodem posledního plodu a odchodem poslední placenty. Charakteristické jsou výrazné kontrakce stěny břišní, při kterých fena obvykle leží na boku.

Od začátku této fáze do vypuzení prvního potomka to může trvat i 4 hodiny. Celkově tato fáze trvá v průměru 2-6hodin (při větším počtu plodů až 12-24hodin). Další štěňata (kořata) přicházejí na svět obvykle v intervalu 30 min až 2 hodin (vzácně i více). 60% plodů se rodí hlavičkou

napřed. Po vypuzení mláděte fena překousne pupeční šňůru, olizuje štěně a při tom odstraňuje plodové obaly a stimuluje u něj dýchání. Do 15 minut po vypuzení plodu odchází i placenta.

V této fázi je důležitých několik aspektů: pokud fena velmi intenzivně tlačí 5hodin bez vypuzení prvního plodu nebo nepřetržitě 30 minut bez vypuzení dalšího plodu, je třeba vyhledat pomoc veterináře. Pokud odejde zeleně zbarvená hustá tekutina (příznak uvolnění placenty od děložní stěny) a štěně je vstouplé v porodních cestách, je třeba jej neprodleně vybavit (může se udusit- již nekomunikuje s matkou přes placentu). Pokud vyčnívá hlavička nebo nožky ven, je možno pečlivě umytou(eventuelně i desinfikovanou) rukou štěňátko plynulým citlivým tahem vybavit ven. Pokud to nejde a fena neúspěšně delší dobu tlačí, nebo je interval mezi štěňaty delší než 2hodiny vyhledejte veterinární pomoc! Pokud fena netlačí déle než 6 hodin, je apatická, nestará se o štěňata a evidentně porod není ještě u konce, je třeba opět odborné asistence.

U kočky může být porod na 12-24 hodin přerušen, kdy kočka odpočívá, žere, pečuje o již narozená koťata.

III.fáze – poporodní (puerperium)

Je to období kdy odchází tzv.očistky. Je to hlenovitý sekret tmavě červené nebo hnědavé barvy, nezapáchá a není jej mnoho. Toto období trvá 2-3 týdny. Pokud by jste v této fázi pozorovali apatii, nechutenství, zvýšené pití, změnu charakteru očistek (hnisavé- žluté, zelené apod., zapáchající), zarudnutí, výrazný otok a bolestivost mléčné žlázy, je třeba s fenou či kočkou ihned vyhledat odbornou pomoc. Kočka má další říji zhruba 2-8 týdnů po porodu.

Ztížený porod:

častěji se vyskytuje u miniaturních plemen, plemen brachycefalických (buldok, buldoček, mops, pekinéz apod.), někdy i u velkých plemen s extrémně početným potomstvem, u koček zřídka. Čím je fena starší, tím je výskyt častější.

Příznaky:

30 min trvalých, silných kontrakcí bez vypuzení dalšího plodu
více než 6 hodin od počátku kontrakcí bez porození prvního plodu
více než 2-3 hodiny mezi jednotlivými štěňaty
naříkání, evidentní bolestivost a nepřetržité olizování vulvy
velmi dlouhá gravidita (nad 70 dní)

V těchto případech neváhejte kontaktovat veterináře a telefonicky s ním bez emocí proberte vzniklou situaci. Následně pak lze feně pomoci buď u Vás doma, nebo v prostorách veterinární ošetrovny. Feně, kočce se zavede nitrožilní kanyla, dostane v infuzi tekutiny, výživu, bude vyšetřena sonograficky a vaginálně na průchodnost porodních cest. Dle nálezu pak budou plody vybaveny přirozenou cestou za pomoci oxytocinu (povzbuzovací injekce), nebo v nutném případě císařským řezem. Tento se provádí v šetrné anestezii jak pro rodičku, tak i pro plody.

Péče o štěňata

Štěně je vypuzeno většinou v plodovém vaku, obklopené tekutinou. Je třeba vak neprodleně roztrhnout, štěně vybavit ven, osušit a vytrít mu tlamičku. Většinou toto zvládne fena sama. Při sušení a masáži hrudníku je stimulováno dýchání a srdeční činnost, štěně se nadechne a začne se ozývat. Poté jej můžeme předat feně, která jej olíže a nechá napít mleziva.

Sání štěněte podporuje další vylučování oxytocinu a zlepšuje průběh porodu. Štěněti můžeme podvázat pupeční provazec (asi 0,5-1 cm od tělčka) a pod podvazem odstříhneme provazec s

placentou. Je třeba počítat placenty- kolik štěňat se narodí, tolik musí vyjít i placent. Většinou dochází k vypuzení několika štěňat a poté placent.

Štěně by se mělo napít mleziva během 2-3 hod po porodu. Zdravá štěňata v prvních 10-14 dnech po narození pouze pijí a spí. Do 10. dne po narození mají zavřené oči. Ve 14 dnech po porodu je třeba odčervit štěňata i fenu, štěňata se poté odčervují každých 14-21dní do stáří 3 měsíců. Následně v měsíčním intervalu do půl roku stáří.

První očkování (parvoviroza, caliciviroza, psinka, leptospiroza, infekční hepatitida, parainfluenza) je ve stáří 6-8 týdnů. Pak každé 3-4 týdny revakcinace, tak aby vakcinační schéma bylo ukončeno po 12-tém týdnu stáří. Mezi 3.-6. měsícem se provádí vakcinace proti vzeklině. Odstav štěňat a předání novému majiteli se nejčastěji provádí po první vakcinaci ve stáří 8 týdnů.

Při fyziologické porodu není ze strany majitele potřeba asistence, fena či kočka zvládnou vše sami.

MVDr. Radek Zusko